

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Siirto yhtenäistäisi nykyään hajanaiset palveluntuottajat yhden toimijan alaisuuteen ja myös toimintamallit sekä käytännöt tulisivat yhdenmukaisiksi. Oikeusministeriön alaisuudessa ovat jo tuomioistuinsovittelu ja follo-sovittelu, joten siirtyminen saman hallinnonalan alle vahvistaisi kokonaisvaltaista sovittelutoimintaa. Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston nimessä tulee yhdistymisen jälkeen mainita myös sovittelu.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Selvityksessä esiin tulleet esteellisyysongelmat hankaloittavat sovittelutoimintaa asiakasnäkökulmasta. Sovittelu on vapaaehtoinen sekä tasapuolinen mahdollisuus ja täytyy olla jokaisen osapuolen saatavilla. Palvelu mahdollistuu parhaiten oman viraston kautta. Jo nykyinen yksikön nimi ”Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto” jättää sovittelutoiminnan kokonaan huomioimatta.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Henkilöstö olisi palkkojen ja virkaehtosopimusten suhteen samalla viivalla. Työntekijöiden palkkauksen ja toimenkuvien yhtenäistäminen olisi tärkeää. Palkkauksen tulisi olla kilpailukykyinen. Siirtymäsäännöksissä on turvattava henkilöstön asema ja ammattitaidon sekä kokemuksen siirtyminen uuteen virastoon. Henkilöstöä tulee kuulla vielä ennen lopullisten päätösten tekoa, kun kaikki siirron yksityiskohdat ovat konkreettisesti tiedossa. Toiminnalle on turvattava paikallinen riittävä rahoitus siten, että kyetään takaamaan ammattitaitoisen henkilökunnan sitoutuminen ja toiminta on houkuttelevaa myös rekrytoitaessa uusia työntekijöitä.

Pidättekö perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Miten kyseinen erityistilanne syntyisi? Sovittelua ei nykyäänkään tuoteta ostopalveluina palveluntuottajien ulkopuolelta eikä sellaisia tilanteita saa syntyä. Rahoitus on oltava sillä tasolla, ettei ostopalvelujen käytölle ole tarvetta.

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Siirtyminen omaksi virastoksi on tehokkain tapa varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät. Varmistamalla ammattitaitoisen henkilöstön siirtyminen tulevaan virastoon, taataan myös sovittelun erityispiirteiden säilyminen. Riittävä henkilöstöresurssi varmistaa tämän myös osaltaan, kuten myös lisäresursointi keskushallintoon

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

Vapaaehtoisten sovittelijoiden rooli sovittelutoiminnassa on niin keskeinen, että siirtyminen omana virastona on selkein tapa varmistaa asia. Vapaaehtoiset käyttävät tiloja virka-aikana ja sen ulkopuolella ja tämä mahdollisuus on oltava tulevaisuudessakin olemassa. Vapaaehtoissovittelijoiden koulutus- ja virkistystoiminta on jatkossakin oltava intensiivistä ja vapaaehtoistyöhön sitouttavaa

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Vaikea sanoa etukäteen, onko siirrolla vaikutusta sidosryhmäyhteistyöhön.

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Kyseistä esteellisyyttä ei saa siirron seurauksena syntyä. Oma virasto lienee ainoa keino esteellisyyden välttämiseksi. Esteellisyys ja asiakkaiden pompottelu sovittelutoimistojen välillä korottaa liikaa kynnystä sovittelujen käynnistymisessä ja toteutumisessa. Esteellisyyssasiat tulee etukäteen selvittää ja poistaa ennen siirtymistä

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Omana virastona saavutetaan tarvittava yhdenmukaisuus ja vältytään esteellisyysongelmilta

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Vaikeuttaa myös heidän yhteistyötään sovittelutoiminnan kanssa. Asiakkaat voivat jäädä vaille tarvitsemiaan palveluita ja heidän pompottelunsa luukulta toiselle lisääntyä. Esteellisyydet on siis poistettava.

Pidättekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Siirtoon liittyvät asiat ehditään selvittää riittävän perusteellisesti ennen siirtoa.

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Työntekijöiden aseman ja kilpailukykyisen palkkauksen varmistaminen, sekä riittävä alueellinen sekä hallinnon resurssointi ovat välttämättömiä. Riita-asiat eivät saa siirrossa unohtua eikä myöskään nykyään merkittävät alle 15-vuotiaiden sovittelut saa jäädä vähemmälle huomiolle.

Murtorinne Mika

Kuopion kaupunki